

Sygn. akt **IV Ka 286/15**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy IV Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Włodzimierz Hilla

Sędziowie SSO Piotr Kupcewicz

SSO Adam Sygit - sprawozdawca

Protokolant sekr. sądowy Hanna Płaska

przy udziale Jerzego Koźmińskiego Prokuratora Prokuratury Okręgowej
w Bydgoszczy

po rozpoznaniu dnia 6 maja 2015 r.

sprawy **M. L.** s. Z. i Z. ur. (...)

w B.

w przedmiocie wydania wyroku łącznego

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę skazanego

od wyroku łącznego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 28 stycznia 2015 roku sygn. akt III K 499/14

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu
w Bydgoszczy do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt IV Ka 286/15

UZASADNIENIE

Przedmiotem wyrokowania Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 28 stycznia 2015 roku, w sprawie o sygnaturze akt II K 499/14, w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego były prawomocne skazania M. L. wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 25 listopada 2010 roku, sygn. akt IV K 507/10, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat, karę 50 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 20 złotych – za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 271 § 3 k.k. - popełnione 13 listopada 2008 roku, przy czym postanowieniem z dnia 20 lutego 2013 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;

2. Sądu Rejonowego dla Miasta Stołecznego Warszawy z dnia 15 lutego 2012 roku, sygn. akt III K 1072/11, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat - za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. - popełnione 2 grudnia 2010 roku, przy czym postanowieniem z dnia 25 czerwca 2013 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;

3.Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 19 listopada 2012 roku, sygn. akt XVI K 1656/12, na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat, karę 20 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 20 złotych - za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 270 § 1 k.k. - popełnione 6 października 2010 roku (a prawidłowo w dniu 6 października 2011 roku), przy czym postanowieniem z dnia 25 kwietnia 2014 roku zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności;

4.Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 4 marca 2013 roku, sygn. akt XVI K 195/13, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat, karę 30 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 10 złotych - za przestępstwo z art. 278 § 5 k.k. - popełnione w okresie 14-17 października 2012 roku (a prawidłowo w okresie do dnia 17 października 2012 roku);

5.Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 8 maja 2013 roku, sygn. akt XVI K 968/13, na karę 10 miesięcy ograniczenia wolności połączonej z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin miesięcznie - za przestępstwo z art. 286 § 3 k.k. - popełnione 4 lipca 2012 roku;

6.Sądu Rejonowego Poznań Grunwald i Jeżyce w Poznaniu z dnia 31 lipca 2013 roku, sygn. akt III K 306/13, na karę 7 miesięcy pozbawienia wolności, karę 150 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 10 złotych - za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. - popełnione w okresie 13/ 14 marca 2013 roku;

7.Sądu Rejonowego w Toruniu z dnia 27 sierpnia 2013 roku, sygn. akt VIII K 900/13, na karę roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności - za przestępstwa z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. - popełnione w okresie 12 - 27 marca 2013 roku (a prawidłowo w okresie od 10 do 27 marca 2013 roku);

8.Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 sierpnia 2013 roku, sygn. akt IV K 608/13, na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności - za przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. - popełniony 29 czerwca 2012 roku;

9.Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 8 października 2013 roku, sygn. akt III K 304/13, na karę roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat, karę 20 stawek dziennych grzywny przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 10 złotych - za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. - popełnione 21 marca 2013 roku;

10.Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 31 stycznia 2014 roku, sygn. akt III K 462/13, na karę roku i 4 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 4 lat - za przestępstwo z art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. - popełnione w okresie 16 – 20 marca 2013 roku.

W powyższy sposób określając przedmiot postępowania w sprawie o wydanie wyroku łącznego Sąd Rejonowy w Bydgoszczy:

1.na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 2. i 3. (III K 1072/11 i XVI K 1656/12) i w ich miejsce wymierzył skazanemu M. L. karę łączną roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności.

2.na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 87 k.k. i art. 89 § 1 i 1 a k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności i ograniczenia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 4. i 5. (XVI K 195/13 i XVI K 968/13) i w ich miejsce wymierzył skazanemu M. L. karę łączną 9 (dziewięć) miesięcy pozbawienia wolności,

3.na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 89 § 1 i 1 a k.k. połączył jednostkowe kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 6. do 10. (III K 306/13, VIII K 900/13, IV K 608/13, III K 304/13 i III K 462/13) i w ich miejsce wymierzył skazanemu M. L. karę łączną 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

4.na podstawie art. 569 § 1 k.p.k. w zw. z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 i 2 k.k. połączył jednostkowe kary grzywny orzeczone wyrokami opisanymi w punktach 6. i 9. (III K 306/13, III K 304/13) i wymierzył w ich miejsce karę łączną 160 stawek dziennych grzywny, ustalając wysokość jednej stawki na 10 złotych,

5.na podstawie art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w pozostałym zakresie,

6.na podstawie art. 577 k.p.k. zaliczył skazanemu na poczet orzeczonej w punkcie III. sentencji wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okres pozbawienia wolności od 29 marca 2013 roku do 30 marca 2013 roku,

7.zwolnił skazanego od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych obciążając nimi Skarb Państwa.

Od powyższego wyroku apelację złożył obrońca skazanego, skarżąc wyrok w całości i zarzucając:

-naruszenie prawa procesowego, tj. art. 4 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie opinii o skazanym dotyczącej okresu, w którym odbywał kary w warunkach dozoru elektronicznego i nieuwzględnienie okoliczności, iż wyroki ulegające połączeniu zawarte w punktach 9 oraz 10 nie spełniają przesłanek do zarządzenia wykonania kary, co powinno przemawiać na korzyść skazanego,

-rażącą niewspółmierność kary wymierzonej oskarżonemu poprzez błędne zastosowanie dyrektyw wymiaru orzekania kary łącznej oraz niewłaściwe, błędne i niezgodne z zasadą niepogarszania sytuacji skazanego połączenie w punkcie III wyroku kar orzeczonych wyrokami od 6 do 10 w wypadku, gdy względy celowości przemawiają za oddzielnym połączeniem kar orzeczonych wyrokami od 6 do 8 oraz oddzielne połączenie kar orzeczonych wyrokami od 9 do 10,

i wnosząc o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez obniżenie poszczególnych kar łącznych pozbawienia wolności i orzeczenie ich z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd odwoławczy zważył, co następuje:

Apelacja była zasadna w zakresie wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do jej ponownego rozpoznania sądowi I instancji lecz nie z powodów wskazanych przez apelującego.

Przesłanką orzeczenia sądu odwoławczego było stwierdzenie – z urzędu - naruszenia przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy przepisów prawa materialnego. Zgodnie z treścią art. 433 § 1 k.p.k., sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach środka odwoławczego, a w zakresie szerszym o tyle, o ile ustawa to przewiduje. Konieczność szerszego rozpoznania sprawy przewiduje m.in. art. 440 k.p.k., zgodnie z którym, orzeczenie podlega zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli jego utrzymanie w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2013 roku w sprawie II KK 322/13, publ. LEX nr 1405157, Prok. i Pr.-wkł. 2014/3/18). Skoro Sąd Rejonowy w Bydgoszczy, wydając zaskarżony wyrok łączny, dopuścił się naruszenia prawa materialnego, co w sposób oczywisty przekłada się na prawidłowość wyroku, to musiało to doprowadzić do jego uchylenia. Niezależnie bowiem od zakresu apelacji złożonej przez obrońcę skazanego od wyroku łącznego i abstrahując od trafności podniesionych w niej zarzutów, sąd odwoławczy zobowiązany jest z urzędu do dokonania właściwej kontroli zaskarżonego orzeczenia, w tym prawidłowości dokonania połączeń poszczególnych kar (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2011 roku w sprawie III KK 236/11, publ. LEX nr 1055027).

Podstawowym obowiązkiem przewodniczącego rozprawy o wydanie wyroku łącznego jest ustalenie, czy zaistniały warunki określone art. 85 k.k., tj. czy przypisane skazanemu prawomocnymi wyrokami przestępstwa, pozostające w zbiegu realnym, popełnione zostały przed wydaniem pierwszego, choćby nieprawomocnego wyroku (vide: wyrok Sądu Najwyższego w z dnia 25 kwietnia 2007 roku w sprawie sygn. III KK 83/07, publ. LEX nr 277247). Konieczne jest nadto dokładne ustalenie treści prawomocnych wyroków na podstawie akt spraw jednostkowych, z uwzględnieniem rozstrzygnięć sądów odwoławczych, a także ich modyfikacji w toku postępowania wykonawczego poprzez decyzje

o warunkowym przedterminowym zwolnieniu, warunkowym zawieszeniu wykonania kary orzeczonej w wymiarze bezwzględny, zarządzeniu wykonania kary warunkowo zawieszonej, wykonaniu w sposób zastępczy itp.

Zgodnie z art. 85 k.k., jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w punkcie I zaskarżonego wyroku połączył kary orzeczone wyrokami wydanymi w sprawach III K 1072/11 i XVI K 1656/12. Połączenie takie było zasadne lecz tylko dlatego, że przestępstwo, którego dotyczy skazanie w sprawie XVI K 1656/12 zostało popełnione dnia 6 października 2011 roku a nie - jak wskazano błędnie w wyroku - dnia 6 października 2010 roku. Data wskazana wyrokiem łącznym nakazywałaby połączenie tej kary z karą orzeczoną pierwszym wyrokiem, tj. wydanym w sprawie IV K 507/10 albowiem został on wydany w dniu 25 listopada 2010 roku.

Wadliwie natomiast rozstrzygnięto o połączeniu poszczególnych kar z wyroków w punktach II i III zaskarżonego wyroku łącznego. Kara pozbawienia wolności orzeczona wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi z dnia 28 sierpnia 2013 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV K 608/13, winna podlegać połączeniu z karami orzeczonymi w sprawach XVI K 195/13 i XVI K 968/13. Wyrok w sprawie IV K 608/13 dotyczył bowiem przestępstwa popełnionego w dniu 29 czerwca 2012 roku, tj. jeszcze przed datą obu wyroków w sprawach XVI K 195/13 (4 marca 2013 roku) i XVI K 968/13 (8 maja 2013 roku) o których rozstrzygnięto w punkcie II zaskarżonego wyroku. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy błędnie uznał, iż czyn o którym orzeczono w sprawie IV K 608/13 pozostawał w zbiegu z pozostałymi wskazanymi w punkcie III zaskarżonego wyroku, nie respektując zasady wydania pierwszego, chociażby nieprawomocnego, wyroku a wynikającej z art. 85 k.k.

Punktem wyjścia do prawidłowego zrozumienia dyspozycji art. 85 k.k. jest uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2005 roku, wydana w sprawie I KZP 36/04, publ. OSNKW 2005/2/13, której nadano moc zasady prawnej. Zgodnie z nią zawarty w art. 85 k.k. zwrot: „zanim zapadł pierwszy wyrok” odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przez popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstw. Z jej uzasadnienia wprost wynika także, iż w przypadku wystąpienia więcej niż jednego zbiegu realnego, nawet przy tych kolejnych zbiegach a obejmujących dalsze grupy przestępstw, zawsze wyjściowym punktem odniesienia będzie pozostawał ten chronologicznie „pierwszy wyrok” a zamykający kolejne grupy przestępstw pozostających w zbiegu. Oceny zbiegu realnego dokonywać bowiem należy z perspektywy postępowania sprawcy – czy kolejnych przestępstw dopuszcza się po wydaniu wobec niego wyroku (kolejnych wyroków) czy przed nim/nimi, gdyż tylko te ostatnie tworzą zbieg realny, pozwalający na orzeczenie kary łącznej. Takie rozumienie tego zwrotu było przyjmowane w późniejszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jest akceptowane w aktualnym stanie prawnym przez sąd odwoławczy i winno być respektowane przez sąd I instancji. W związku z tym chociaż zwrot „zanim zapadł pierwszy wyrok” odnosi się do pierwszego chronologicznego wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnych przestępstw, to jednak wyrokiem „pierwszym” może być również wyrok wydany później (po nim), a więc drugi, czy jeszcze dalszy, w zależności od układu procesowego (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 1 sierpnia 2007 roku w sprawie IV KK 195/07, publ. LEX nr 296718). Utworzenie kolejnej grupy wyroków musi dotyczyć skazań za czyny popełnione zanim zapadł kolejny „pierwszy wyrok” - oczywiście „pierwszy” z punktu widzenia właśnie tej kolejnej grupy przestępstw (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2008 roku w sprawie V KK 212/07, publ. LEX nr 377209; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2008 roku w sprawie IV KK 195/08, publ. OSNwSK 2008/1/2416). Nie ma więc żadnych przeszkód prawnych, aby spośród kolejnych skazań, których nie obejmie pierwszy ze zbiegów, utworzyć kolejną grupę a obejmującą skazania za czyny popełnione zanim zapadł kolejny „pierwszy wyrok” - oczywiście „pierwszy” z punktu widzenia tej kolejnej grupy przestępstw (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 października 2008 roku w sprawie V KK 274/08, publ. LEX nr 465594). Tym wyrokiem „pierwszym” może być także wyrok wydany już po tym „historycznie” rzeczywiście pierwszym a więc drugi czy jeszcze dalszy – w zależności od zaistniałego układu procesowego. Nie ma przeszkód procesowych, co do tego, aby wyrok łączny zawierał orzeczenie kilku kar łącznych, każda obejmująca skazania za przestępstwa z innego zbiegu. Do ustalenia każdego z nich musi dojść odrębnie i też

z bezwzględnym respektowaniem kryterium pierwszego, choćby nieprawomocnego, wyroku stanowiącego czasową granicę dla danych przestępstw pozostających w poszczególnym zbiegu (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2014 roku w sprawie IV KK 124/14, publ. Biuletyn PK 2014/11/38-44).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt przedmiotowej sprawy należy wskazać, iż czyny których dotyczą wyroki w sprawach XVI K 195/13, XVI K 968/13 i IV K 608/13 zostały popełnione w okresie do dnia 17 października 2012 roku a pierwszy z tych wyroków zapadł w dniu 4 marca 2013 roku. Tak więc dla przestępstwa z orzeczenia IV K 608/13 nie jest „pierwszym” wyrokiem ten wydany w sprawie III K 306/13 bo zapadł dopiero w dniu 31 lipca 2013 roku. Ponieważ stwierdzenie powyższego uchybienia było wystarczające do wydania orzeczenia, zgodnie z regulacją art. 436 k.p.k., sąd odwoławczy nie był zobligowany do oceny zasadności pozostałych sformułowanych przez apelującego zarzutów. Winny one jednak zostać rozważone przez sąd orzekający, w szczególności odnośnie przesłanek wpływających na wymiar kary łącznej orzekanej w wyroku łącznym, który także - uwzględniając powyższe wskazania sądu odwoławczego - musi prawidłowo określić przedmiot postępowania (daty czynów objętych poszczególnymi wyrokami) a przeprowadzając postępowanie dowodowe prawidłowo odzwierciedlić to w protokole rozprawy.